

Stinksvampe

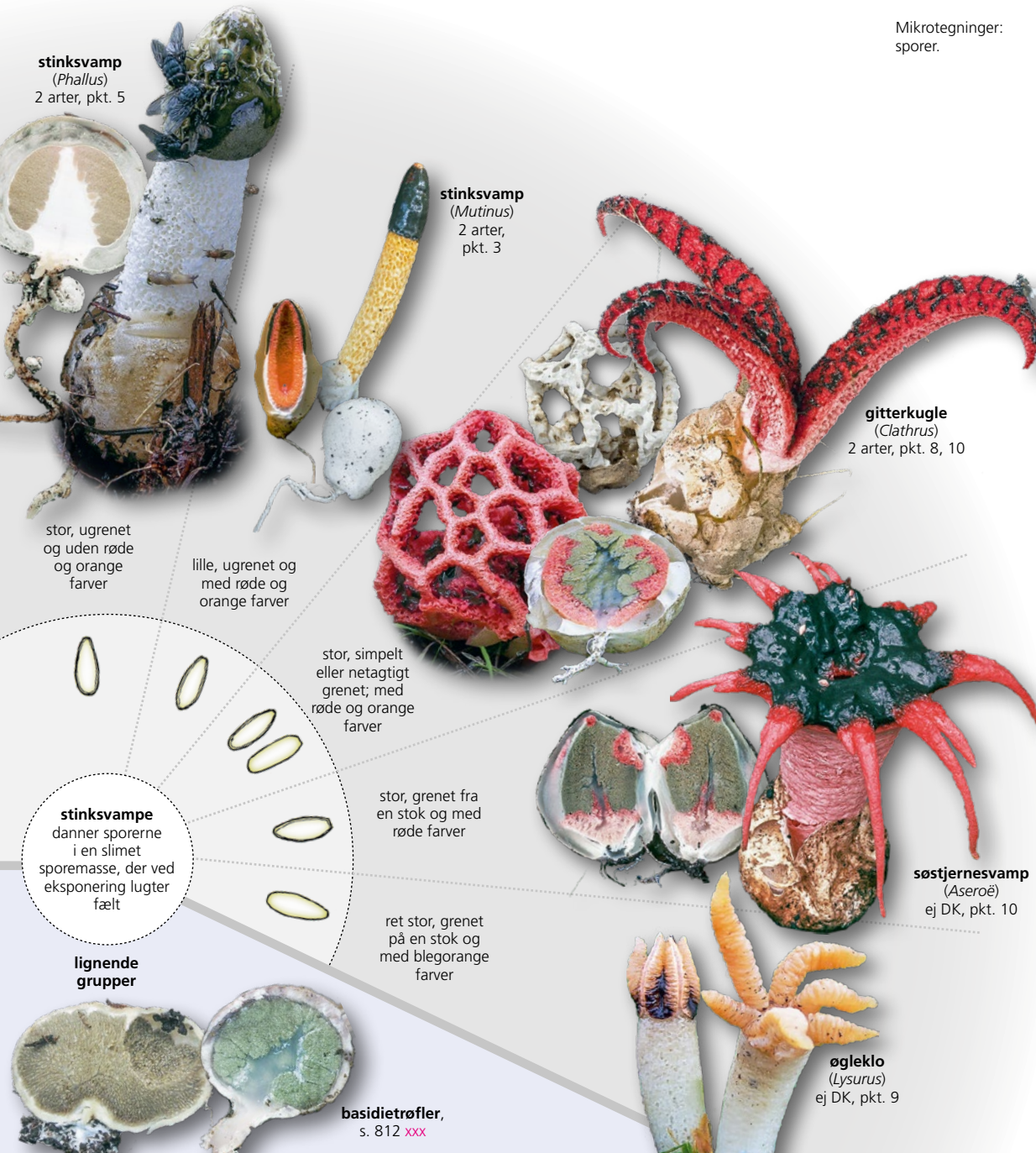
Stinksvampene er en monofyletisk gruppe af svampe, som danner sporerne indvendigt i et knoldformet såkaldt hekseæg, der ofte er skjult i substratet. Det er typisk forsynet med en meget tyk hyfestreng fra basis. Ved modenhed åbner hekseægget sig på forskellig vis, og den slimede sporemasse eksponeres. Frugtlegemeerne udskiller samtidig stærke og

oftest kvalmende, ådsels- eller lortagtige lugte, der tiltrækker fluer og andre insekter. Sporerne spredes derefter af insekterne. Arterne lever som nedbrydere og regnes traditionelt til formgruppen af bugsvampe. På grund af insekspredningen er stinksvampene langsommere til at sprede sig end normale vindspredte svampe. Hos mange arter har man

kunnet følge de langsomme spredningsmønstre efter, at arterne er introduceret til Europa af mennesker.

LIGNENDE GRUPPER:
– visse træfler danner „hekseæg“, der ikke åbner sig på jordoverfladen; se s. 812 xxx.

Mikrotegninger:
sporer.

Nøgle til stinksvampe

1. Frugtlegemer ugrenede 2
Frugtlegemer grenede, simpelt eller netagtigt 6
2. Stok delvist orange til rød (■ ■), 60-120 x 10-15 mm [stinksvamp (*Mutinus*)] . . . 3
Stok hvid (□), 100-250 x 15-30 mm [stinksvamp (*Phallus*)] . . . 5
3. Stokoverflade groft hullet som meget stormasket skumgummi; hoved orange (■), blegere nedefter. Sporemasse tydeligt afgrænset fra stokdelen; sporer 5-7 x 1,8-2,5 µm; på diverse førne og træstykker i løv- og nåleskov; almindelig, dog sjældnere mod vest **hunde-stinksvamp (*Mutinus caninus*)**
Stokoverflade fint hullet; orangerød til magenta (■ ■) 4
4. Top ± magenta (■), nedefter tydeligt blegere; top tydeligt afgrænset fra stokdel. Sporer 4,5-6,6 x 1,8-3 µm; på diverse kompost, haveaffald og forstyrret havejord; sjælden (formodentlig introduceret fra Nordamerika) **rød stinksvamp (*Mutinus ravenelii*)**
Top og det meste af stokken orangerød (■), uden tydelig overgang mellem top og stok. Sporer 4-5 (-7) x 2-2,5 (-3) µm; på jord og kompost i haver og parker; ej DK (formodentlig introduceret til Europa fra Nordamerika) ***Mutinus elegans***
5. Hekseæg gråviolet (■) på ydersiden; i sand i klitter (syd for Danmark også i haver og parker). Sporer 4,5-6,5 x 1,8-3 µm; hist og her ved kysten, især langs Jyllands vestkyst **sand-stinksvamp (*Phallus hadriani*)**
Hekseæg hvidt (□); i forbindelse med ved i løv- og nåleskov, sjældnere i åbent land, inklusive klitter 6
6. Den underste rand af hætten uden slør. Sporer 3,2-6 x 2-3,2 µm; meget almindelig **almindelig stinksvamp (*Phallus impudicus* var. *impudicus*)**
Den underste rand af hætten med et hvidt, hullet slør. Ellers som hovedvarietet; sjælden ***Phallus impudicus* var. *pseudoduplicatus***
7. Frugtlegeme en hvidlig eller rød (□ ■), hullet kugle med sporemassen på indersiden 8
Frugtlegeme med røde eller abrikosorange (■ ■) arme 9
8. Kugle rød (■). Sporer 4-6 x 1,5-3,2 µm; på jord og træstumper på varme steder; meget sjælden (sydlig) **gitterkugle (*Clathrus ruber*)**
Kugle hvidlig (□). Sporer 4,5-7 x 2-2,8 µm; på forstyrret jord i skove på varme steder; ej DK (formodentlig introduceret til Europa fra Australien eller New Zealand) ***Ileodictyon cibarium***
9. Med abrikosorange (■) arme i toppen. Sporer 4-6 x 1,5-2,5 µm; på forstyrret, næringsrig jord; ej DK **øgleklo (*Lysurus cruciatus*)**
Med røde (■) arme 10
10. Med en stok, hvorfra tynde arme udgår i en krans fra toppen. Sporer 4,5-7 x 1,7-2,5 µm; på diverse førne i skov; ej DK (introduceret til Europa fra Australien eller New Zealand) **søstjernesvamp (*Aseroë rubra*)**
Uden tydelig stok – de tykke arme udgår fra basis. Sporer 4,5-8,5 x 2,5-3,5 µm; på diverse førne, vedstumper og kompost i løvskove, parker, haver og græsland; sjælden og spredt forekommende (introduceret til Europa fra Australien eller New Zealand) **blækspruttesvamp (*Clathrus archeri*)**

